

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksestä yhteismetsälainsäädännön

Eduskunta on 11 päivänä syyskuuta 1990 lähettänyt valiokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 97.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Matti Setälä maa- ja metsätalousministeriöstä, osastopäällikkö Jouko Sirén maatilahallituksesta, apulaisosastopäällikkö Jorma Kantola maanmittaushallituksesta, ylimetsänhoitaja Jouko Paloniemi metsähallituksesta, metsänhoitaja Timo Nyrhinen Maataloustuottajain Keskusliitosta, varatuomari Agneta Ström Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundista, varatuomari Terttu Uski Suomen Metsäteollisuuden Keskusliitosta, toimialapäällikkö Matti Kiviniemi Keskusmetsälautakunta Tapiosta, piiripäällikkö Seppo Heinonen Hämeenlinnan maatalouspiiristä, toimitsija Lauri Ainasto Maaseututyöväen liitosta, metsätalousinsinööri Pentti Viitanen Pohjois-Pohjanmaan metsälautakunnasta, toiminnanjohtaja Martti Rautiainen Kuusamon yhteismetsästä ja toiminnanjohtaja Kasper Nurmi Eteläisen Suomen Yhteismetsästä.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi yhteismetsälaki. Esityksen tarkoituksena on selkiinnyttää yhteismetsän tarkoitusta, tarjota vaihtoehto metsien kiinteistö- ja rakenteen parantamiselle mahdollistamalla metsän liittäminen yhteismetsään osakkuutta vastaan ja parantamalla yhteismetsien lisämaan hankkimisen edellytyksiä, lisätä yhteismetsäosuuksien vaihdantakelpoisuutta, ehkäistä osuuksien pirstoutumista, tehostaa yhteismetsien hallintoa ja vähentää tarpeetonta valvontaa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksen hyväksymistä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena valiokunnan ehdottamien muutoksien ja esittämien huomautuksien.

Valiokunta katsoo, että lakiehdotus toteutessaan parantaisi osaltaan metsätalouden yleisiä toimintaedellytyksiä. Yhteismetsien toiminta tehostuisi, yhteismetsien hallinto yksinkertaistuisi ja yhteismetsien osakkaat saisivat enemmän toimintavapautta.

Valiokunnan käsityksen mukaan uusi laki parantaisi myös merkittävästi mahdollisuutta ehkäistä yhteismetsäosuuksien pirstoutumista. Lohkomisessa yhteismetsäosuus ei automaattisesti jakaantuisi enää muodostettavien tilojen kesken, vaan jäisi kantatilaan, elleivät asianomaiset muuta sopisi. Halkomisessa voitaisiin sopia yhteismetsäosuuden jakaantumisesta esimerkiksi siten, että osuus tulisi ainoastaan yhdelle muodostettavista tiloista. Koska yhteismetsäosuuden jakaminen on osa halkomisen jakoehdotusta, myös toimitusmiehet voisivat päättää osuuden jakamisesta tai tulemisesta vain yhdelle muodostettavista tiloista.

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentin ja 10 §:n 2 momentin muuttamista siten, että sana "maatalouspiirin" korvattaisiin sanalla "maaseutupiirin". Tämä johtuu siitä, että maataloushallintoa koskeva laki on tarkoitettu uudistaa siten, että uusi laki maatilahallinnosta tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991. Maatilahallintolaissa maatalouspiiri on tarkoitettu muuttamaan maaseutupiiriksi.

Lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentissa sekä 10 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa olevan sanan "maatilalain" valiokunta ehdottaa korvattavaksi sanalla "maaseutuelinkeinola". Muutos on tarpeen siitä syystä, että maatilalaki on tarkoitettu korvata maaseutuelinkeinolailla 1 päivästä tammikuuta 1991 lukien.

Edellisessä kappaleessa mainitusta syystä valiokunta ehdottaa 2 §:n täydentämistä sanalla ”maaseutuelinkeinolain”. Säännöksessä on edelleen tarpeen säilyttää maininta maatilalaisista, koska siirtymävaiheessa saattaa olla myös maatilalain nojalla muodostetun tilan omistajalla tarve päästä yhteismetsän osakkaaksi, vaikka tilaa ei olisi vielä ehditty merkitä kiinteistörekisteriin.

Lakiehdotuksen 34 §:n mukaan yhteismetsää on hoidettava ja käytettävä vahvistetun metsätaloussuunnitelman mukaan. Asiantuntijoiden kuulemisen yhteydessä on säännökseen ehdotettu lisäystä, jonka mukaan ensimmäisen metsätaloussuunnitelman laatimisesta aiheutuvat kustannukset maksettaisiin valtion varoista, kuten tähänastinen käytäntö on ollut. Sen toteuttaminen on tapahtunut tulo- ja menoarvion puitteissa. Valiokunta pitää tarpeellisena käytännön jatkamista, koska siten nopeutetaan muita yhteismetsän hallinnon ja toiminnan käynnistämistoimenpiteitä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lakiehdotuksen 35 §:n kohdalla on ollut tarkoitus, että valitusviranomaisena toimisi maa- ja metsätalousministeriö 1 momentissa mainitun metsähallituksen sijasta. Valiokunta ehdottaa tästä syystä säännöstekstin muuttamista.

Lakiehdotuksen 56 §:n 1 momentissa säädetään, että metsälautakunnan on pidettävä yh-

teismetsän osakaskunnista rekisteriä. Hallituksen esityksen perusteluissa mainitaan 56 §:n osalta virheellisesti, että rekisterinpitovelvollisuus ulottuisi myös metsätaloussuunnitelmiin. Valiokunta toteaa, ettei yhteismetsälaissa ole ollut tarkoitus asettaa metsälautakunnille velvollisuutta pitää rekisteriä yhteismetsien metsätaloussuunnitelmista.

Useissa asiantuntijalausunnoissa on kiinnitetty huomiota yhteismetsäosuuksien lunastamisjärjestelmässä oleviin epäkohtiin. Uudistamistarpeesta on esitetty erilaisia näkemyksiä ja jopa yhteismetsäosuuksien lunastamista koskevan lain kumoamista on ehdotettu. Valiokunta edellyttää, että yhteismetsäosuuksien lunastamista koskevan lain uudistamistarve ja uudistamismahdollisuudet selvitetään mahdollisimman nopeasti.

Valiokunta pitää tärkeänä, että uuden yhteismetsälain johdosta keskusmetsälautakuntien toimesta järjestetään tarpeellista koulutusta yhteismetsien osakaskunnille, hoitokunnille ja toimihenkilöille.

Edellä olevan perusteella valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Yhteismetsälaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleisiä säännöksiä

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Maatilalain (188/77) ja maaseutuelinkeinolain (/) nojalla muodostetun tilan omistaja on yhteismetsän osakas, vaikka tilaa ei ole merkitty tilana kiinteistörekisteriin.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Yhteismetsän alue

4 ja 5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 §

Osakaskunta saa maaseutupiirin luvalla hankkia yhteismetsään liitettäväksi lisämaata. Lupa on myönnettävä, mikäli maa on tarkoituksenmukaisella tavalla käytettävissä metsätalouden harjoittamiseen yhteismetsän yhteydessä ja mikäli maa ei ole sopivammin käytettävissä maaseutuelinkeinolain mukaan tilakoon suurentamiseen eikä sitä voida maatilatalouden kehittämisrahaston vuotuisessa käyttösuunni-

telmassa tarkoitukseen osoitetuin varoin lunastaa valtiolle. Luvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, ettei liitettävää maata seuraa yksityinen erityinen etuus, osuus yhteiseen erityiseen etuuteen eikä muuhun yhteiseen alueeseen kuin osakaskunnan hallinnossa olevaan yhteismetsään. Jos lupa koskee kokonaista tilaa, *maaseutupiirin* tulee ennen luvan myöntämistä pyytää maanmittauskonttorin lausunto siitä, onko tilalla sanottuja etuuksia, osuuksia etuuksiin tai osuuksia yhteisiin alueisiin.

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

7 ja 8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Yhteismetsäosuus

9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

10 §

Yhteismetsäosuus saadaan erikseen luovuttaa, siirtää tai pidättää:

(1 ja 2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

3) kun yhteismetsäosuus luovutetaan tilalle, joka täyttää *maaseutuelinkeinolain* mukaisen tuensaannin yleiset edellytykset, taikka tilalle, jonka omistaja voi päästä osalliseksi porotalouslain (161/90), luontaiselinkeinolain (610/84) tai kolttolain (611/84) mukaisista tukitoimenpiteistä;

4) kun maata, johon kuuluu osuus yhteismetsään, käyttävät viranomaiset *maaseutuelinkeinolain* nojalla; tai

(5 kohta kuten hallituksen esityksessä)

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa yhteismetsäosuuden hankkimiseen on saatava *maaseutupiirin* lupa.

11 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Ohjesääntö

12—14 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Osakaskunnan kokous

15—24 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Hoitokunta

25—31 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Osakaskunnan talous

32—34 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

35 §

Metsätaloussuunnitelman vahvistaa metsälautakunta. Vahvistamispäätöksestä saa valittaa *maa- ja metsätalousministeriöön* siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään. *Maa- ja metsätalousministeriön* asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

36 ja 37 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Maanmittaustoimitusta koskevat erityissäännökset

38—48 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Erinäisiä säännöksiä

49—57 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

58—61 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 8 päivänä marraskuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Nieminen, varapuheenjohtaja Rajamäki (osittain), jäsenet Anttila (osittain), Apukka, Jokiniemi, Laitinen (osittain), Muttilainen, Mäkelä (osit-

tain), Ollila, Saapunki (osittain), Savela, Tähkämaa, Törnqvist (osittain) ja Westerlund (osittain) sekä varajäsenet Perho (osittain) ja Pulliainen.

